UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Origenes

Rothomagi, 1668

Tomvs Trigesimvsprimvs. Ab illo ergo die consultarunt una, ut interficerent eum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-19358

Visual Library

in Deo, cum hæc tum dicerentur: sive Patriarchas qui iam antea è vita excesserant, vel Prophetas, vel quosdam alios Dei electos, sive etiam eos, qui per id temporis sani erant: quasi enim aliqui sani essent non ægrotantes, inquit: *Non opus habent, qui sani sunt, medico, sed ægre affecti*: & quasi essent etiam aliqui iusti, dicit: *Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam.* Moriturus itaque Iesus erat pro gente, ut non periret; pro filijs vero Dei, qui in dispersione erant, ut congregarentur in unum sermonem: fierentque unus grex, unus pastor: quando, mea sententia, Servatoris precatio implebitur dicentis: *Vt ego, & tu unum sumus, ut & ipsi unum sint.* Sin vero de Israëlis non natura, sed genere altius aliquid dicendum sit; de quo cum in dispersione esset, scriptum est: *Primogenitus meus filius Israël*, notabis: quasi hi sint filij Dei dispersi, pro quibus moriturus sit Iesus, ut eos in unum congregaret.

Matth. 9. 12. Marc. 2. 17. Matth. 9. 13. Ioh. 17. 21. Exod. 4. 22.

TOMVS TRIGESIMVS PRIMVS.

Ab illo ergo die consultarunt una, ut interficerent eum. Ioh. 11. 53.

PONtifices & Pharisæi qui concilium collegerant, & consideraverant quid facere deberent (cum Caiaphas Pontifex, quæ superius exposuimus dixisset, & huius sermonibus fuissent incitati) consultarunt una, ut interficerent Dominum. Quocirca quæres quo spiritu prophetarit Iesum moriturum pro gente; & utrum sanctus Spiritus hac etiam in re operatus sit, auctorque fuerit concilij adversus Iesum; an ille quidem non fuerit, sed alius spiritus, valens in impio etiam loqui, sibique similes adversum Iesum movere. Nihilominus vide etiam tu in Iesum, ut pro viribus superius exquisivimus. Atque omnino qui respondere voluerit Spiritum sanctum auctorem videri fuisse, ut Pontifices, & Pharisæi moti ex sermonibus Caiaphæ vna consultarent interficere Iesum, dicet non alienum esse tale opus à sanctitate, quoniam ne Iesus quidem rem se indignam fecerit in ruinam, & resurrectionem multarum gentium quæ erant in Israël, veniens, & dicens: *Ego in iudicium in hunc mundum veni, ut non videntes videant, & videntes cæci fiant.* Vt enim opus habemus sermone sapientiæ, quo defendamus quomodo tem se indignam ille non fecerit, qui se huic mundo accessisse in iudicium fatetur; sic etiam in

Ioh. 11. 53. Ioh. 9. 39.

A καίος ἐν θεῷ, εἴτε προκεκοιμημένους πατριάρχας, ἢ προφήτας, ἢ τινας ἄλλους ἐκλεκτοὺς τοῦ θεοῦ, εἴτε καὶ τοὺς ἤδη τότε ἰσχύοντας· ὡς γὰρ ὑπαρχόντων τῶν ἰσχύοντων, καὶ μηδὲ νοσούντων, φησίν· οὐ χρείαν ἔχουσιν οἱ ἰσχύοντες ἰατροῦ, ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. καὶ ὡς ὅτιοῦν δικαίων λέγει· οὐκ ἐλήλυθα καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν· ἔμελλεν οὖν ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ μὲν τοῦ ἔθνους, ἵνα μὴ ἀπόληται· ὑπὲρ δὲ τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ ὅτιοῦν ἐν διασκορπισμῷ,

B ἵνα συναχθῶσιν εἰς ἕνα λόγον, *ὦσι γενήσονται μία ποίμνη, εἷς ποιμήν. ὅτε· καὶ οἶμαι πληρωθήσεται τοῦ σωτῆρος βοηθοῦντος· ἵνα *ἐγὼ καὶ σὺ ἓν ἐσμεν, ἵνα καὶ αὐτοὶ· ἐν ἡμῖν ἓν ὦσιν· εἰ δέ τι καὶ βαθύτερον ἔστι περὶ ἰσραὴλ οὐ φύσιως, ἀλλὰ γένους εἰπεῖν, περὶ οὗ γεγράπται· υἱός πρωτότοκός μου ἰσραὴλ ἔστι, γενομένου ἐν διασκορπισμῷ, καὶ οὗτος ἐπιζητήσας, ὡς εἰ τούτους τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα ὑπὲρ ὧν ἔμελλεν ἀποθνήσκειν ἰησοῦς, ἵνα αὐτὰ συναγάγῃ εἰς ἕν· ἀπ' ἐκείνης οὖν τῆς ἡμέρας συνεβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσιν αὐτόν· οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ φαρισαῖοι, συναγαγόντες συνέδριον, καὶ σκεψάμενοι περὶ οὗ σωτῆρος ἡμῶν τί εἰκὸς ποιητέον αὐτῶν καίφα τοῦ ἀρχιερέως τὰ προεκτεθειμένα ὑπὸ τῶν λόγων αὐτοῦ προξενήσαντες, συνεβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσι τὸν κύριον· διόπερ ἐπιτίθεται ἀπὸ ποίου πνεύματος προσέρχεται, ὅτι ἔμελλεν ἰησοῦς ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, καὶ πότερον τὸ ἅγιον πνεῦμα, καὶ ἐν τούτῳ ἐνήργησε, καὶ

D ἄρχον γεγένηται τῆς κατὰ τοῦ ἰησοῦ συμβουλῆς, ἢ οὐκ ἐκεῖνο μὲν οὖν, ἀλλ' ὁ δὲ τὸ δυνάμενον καὶ ἐν τῷ ἀσεβεῖ λαλῆσαι, καὶ τοὺς ὁμοίους ἐκείνῳ κατὰ τοῦ ἰησοῦ κινῆσαι. σοῦν ἤτοι καὶ *ἐώσε τί εἰς τὸν ἰησοῦν, ὡς κατὰ δύναμιν προσεξετάσωμεν· ὁ μέντοι βουλόμενος ἀπολογεῖσθαι περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος δοκοῦντος αἴτιον γεγενέναι, ἵνα συμβουλεύσωνται ἀποκτεῖναι τὸν ἰησοῦν, οὐκ τῶν λόγων κινηθέντος τοῦ καίφα οἱ ἀρχιερεῖς, καὶ οἱ φαρισαῖοι, φησὶν ὅτι οὐκ

E ἀλλότριόν ἐστι τὸ ποιῆσαι τὸ ἔργον τῆς ἁγιότητος, ἐπεὶ μηδὲ ἰησοῦς ἀνάξιον ἑαυτοῦ πεποίηκεν εἰς πεσεῖν, καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐθνῶν τῶν ἐν τῷ ἰσραὴλ, καὶ φάσκων· εἰς κρῖμα ἐγὼ εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ἵνα οἱ μὴ βλέποντες βλέπωσιν, καὶ οἱ βλέποντες τυφλοὶ γένωνται· ὡς γὰρ δεόμεθα λόγου σοφίας εἰς τὸ *ἀπολογήσασθαι πῶς ὁ ὁμολογῶν εἰς κρῖμα τῷ κόσμῳ τούτῳ ἐπιδεδημηκέναι, οὐκ ἀνάξιον ἑαυτοῦ πεποίηκεν,

* Vid. Notas

* Forte ἐώσε

* Ut. ἀπολογεῖσθαι

ὅπως καὶ εἰς ὃ ἐκ τῆς δόξης τοῦ καϊάφα λόγων τοῦ ἀγῶν πνεύματος συμβουλεύσωσι τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς φαρισαίους, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸν ἰησοῦν· περὶ μὲν οὖν τοῦ εἰς κρίμα εἰς τὸν κόσμον τοῦτον ἦλθον, ὅσα διεξιώμεθα ἐν τοῖς εἰς τὸν τόπον ἐξηγητικοῖς εἰρήκαμεν· περὶ δὲ τοῦ νῦν προκειμένου, τοιαῦτα ἂν λέγοιτο, ὅτι ὥσπερ τὸν ἱερὸν νῦν τὴν γραφὴν, ὅτι ἀφελείας λεγόμενον τῶν ζητούντων ἀπ' αὐτοῦ ὠφελήθῆναι, οἱ ὅτι τὸ χεῖρον προκεκρίκασι, ἅτε καὶ ἀφορμὴν ἔχειν δοκοῦν πρὸς καταστρωμνὴν ἀσεβοῦς διδασκαλείας τῆς ἀδικίας εἰς τὸ ὕψος ἀναλήψεσθαι, συκοφαντοῦσιν. ὅπως τοίνυν τε ὁ σωτὴρ ἡμῶν ὑπὸ τοῦ καϊάφα προμηνύεται ἀληθεύειν, ὃν τῶν συμφέρειν ἡμῖν ἵνα εἷς ἄνθρωπος ἀποθάνῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ, καὶ μὴ ὅλον τὸ ἔθνος ἀπόληται, οὐχ ὑγιοῦς ἀκούσαντες οἱ φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ ἄλλον νοῦν νομίσαντες εἶναι τοῦ βουλήματος τῆς τοῦ καϊάφα βουλῆς, ἀπ' ἐκείνης οὖν ἐβουλεύσαντο τοῦ ἡμᾶς, ἵνα ἀποκτείνωσι τὸν ἰησοῦν· τοῦτο δέ φημι καὶ τὸ ἀκόλουθον τῇ περὶ τοῦ ἄγιον εἶναι πνεῦμα τὸ ἁγιον καϊάφα προφητεύσαντι ἐκδεχῇ, οὐ πάντως ἰσᾶς τοῦ ὄντος ἔχει, ἀλλὰ καταλείπων καὶ τοῖς ἐντυγχάνουσι κρίνειν ὁπότερον χρὴ παραδέχεσθαι περὶ τοῦ καϊάφα, καὶ ὡς ὑποποδὰς τοῦ πνεύματος κεκινημένου· ὁ οὖν ἰησοῦς οὐκέτι παρρησίᾳ περιεπάτει ἐν τοῖς ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν εἰς τὴν χώραν, ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν, καὶ ἐκεῖ ἔμεινε μετὰ τῶν μαθητῶν· τοῦτο καὶ τὰ τέκνοις παραπλήσια διαγράφεσθαι νομίζω, βουλομένου τοῦ λόγου ὑπογράφειν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ θερμότερον καὶ ἀληθεστέρον ἐπιπνεῖν * ὡς ἐν τῷ ἕως θανάτου ἀγωνίζεσθαι περὶ τῆς ἀληθείας, καὶ μαρτυρῶν· καλὸν μὲν οὖν ἐμπεσόντα ὃν περὶ τοῦ ὁμολογῆσαι τὸν ἰησοῦν ἀγῶνα, μὴ ἀναβαλέσθαι αὐτὸν ὁμολογίαν, μηδὲ μέλλειν περὶ τὸ ὑπεραποθανεῖν τῆς ἀληθείας· οὐκ ἔλαττον δὲ τοῦτο καλὸν, τὸ μὴ διδόναι ἀφορμὴν ὡς τηλικούτῳ πειρασμῷ, ἀλλὰ πάντῃ φόβῳ περιίσασθαι αὐτὸν, ὃ μόνον οὐ τοῦ περὶ τῆς ἐν ἀκμῇ σφαγῆς ἄδηλον ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ ἵνα * ἡμεῖς ἀφόβως φέρωμεν τοῦ ἀμαρτωλοτέρους γενέσθαι, καὶ ἀσεβεστέρους τοῖς οὐκ ἀν μὲν τῷ ἔργῳ τοῦ ἡμᾶς ἀποκτεῖναι τὸ αἷμα γενομένοις ἐνοχοῖς, εἰ τὰ πρὸς ἑαυτοὺς ποιοῦντες ἀποκτείνωμεν τοὺς μέχρι θανάτου ἡμῖν ὑπεβουλεύοντας, ἐσομένοις δὲ ἐν πλείονι, καὶ βαρυτέρᾳ κολάσει πρὸς ἡμᾶς, εἰ φιλαυτοῦντες, καὶ μὴ χρῆ ἐκείνων σκηπτοῦντες ὑπεριδόμενοι αὐτοὺς ὡς αἰρεῖσθαι, ἀ τῆς ἀνάγκης εἰς τοῦτο καταστρεφούσης· εἴωθε γὰρ

A hoc, ut ostendamus Pontifices, & Pharisæos ex Caiaphæ verbis una consultasse ut interficerent Iesum. Atque de eo quidem, quod est: *In iudicium ego in hunc mundum veni*, in explanationibus illius loci pro viribus disseruimus; nunc vero, quod attinet ad id quo de agitur, hæc dicentur: nempe quod quemadmodum sacram Scripturarum intelligentiam, ob eorum utilitatem dictam, qui ex ea iuvari quærunt, calumniantur hi, qui eam in deteriorem partem intelligunt, quo ansam habere

B videantur impiam confirmandi doctrinam eorum, qui loquuntur in altitudinem iniustitiam; sic Pontifices etiam, & Pharisæi non recte intelligentes factam à Caiapha de Servatore nostro veram prophetiam; nempe quod expediret nobis, ut unus homo moreretur pro populo, & tota gens non periret; sed aliam intelligentiam esse rati in voluntate consilij Caiaphæ, ab illo die una consultarunt, ut Iesum interficerent. Hæc autem dico sequens hanc intelli-

C gentiam, ut Spiritus sanctus sit ille, qui prophetarit in Caiapha: non omnino confirmans hoc ita se habere; sed lectoribus iudicium relinquens, utrum admitti oporteat de Caiapha, quod quasi repente Spiritu sancto sit motus. *Iesus ergo iam non propalam ambulabat inter Iudæos, sed abijt illinc in regionem deserto vicinam, in civitatem, quæ dicitur Ephraim, ibique versabatur cum Discipulis suis.* Hæc & his similia scripta fuisse censeo, volente Iesu nos advertere, ne iracundius, ac inconsideratius insiliamus in certamen mortis, pro

D veritate testimonium præbituri. Etenim honestum quidem est, si inciderit certamen pro confitendo Iesum, confessionem non differre, neque tardare mortem pro veritate oppetere: at non minus quam hoc honestum est, tali, tantæque tentationi occasionem non dare, sed omnimodo vitare eam, non solum quia tantæ rei exitus incertus fit nobis, verum etiam ne nos occasio simus, ut magis peccatores, magis-

E que impii evadant illi, qui nondum sanguinem nostrum quidem re ipsa effudisse rei sunt facti; si quæ in nobis sunt facientes, declinaverimus eos qui insidias nobis, vel ad mortem usque moliuntur; sed puniendi alioquin majori, graviorique pœna nostri causa, si nostri amantes, rebus illorum posthabitis, exposuerimus nos ipsos interficiendo,

* χ. τῷ ἕως

* χ. μὴ ἡμῖς

Iob. 11. 54.

nulla nos necessitate urgente. Nam si etiam qui alicui occasio peccati factus fuerit, is pœnas dabit ob ea quæ sui causa peccaverint aliqui homines; quomodo non etiam pœnas daturus est, qui cum declinandi facultatem habeat, ne proditor ille Christiani sit hominis, & insidiator cultus divini erga Iesum, non declinaverit? immo potius concitaverit? etiam si quod ad promptitudinem attinet, fortitudinemque, hac in re honore, ac laude sit dignus apud Deum, quem pie colit, apudque Servatorem, quem confessus fuerit? Porro quod nostri causa hæc scripta fuerint, quo Iesum haberemus exemplar, cuius in huiuscemodi rebus imitatores essemus, docet Scriptura dicens: *Quærebant igitur eum comprehendere, & nullus in eum conjecit manum, quod nondum venisset hora eius.* Vt enim iuxta hunc textum nullus in eum conjecit manum, præsentem, & non fugientem, quia nondum venisset hora eius; sic etiam si non secessit ad tempus, quod nondum instaret hora, eum haudquaquam detenturi fuerant. Attamen nullus in eum conjecit manum. Quocirca intelligendum est non tantum illud: *Si persequuti vos fuerint in una civitate, fugite ad aliam*, & ea quæ sequuntur; sed etiam hoc, quod quando una consultaverunt Pontifices, & Pharisæi ut Iesum interficerent, id quod rationi erat maxime consentaneum, Servator non amplius propalam ambulabat inter Iudæos: sed neque in urbem secessit turbis plenam, sed in quandam urbem seorsum positam. Scriptum est enim: Iesus igitur non propalam ambulabat inter Iudæos: sed abijt illinc in locum deserto proximum; nempe in civitatem, quæ dicitur Ephrem. Nec sane solus eo concessit, verum ne ullam occasionem se quærentibus daret, Discipulos etiam secum assumpsit; illicque versabatur cum Discipulis. Tale quiddam est quod in Evangelio à Matthæo tradito scriptum est; quando *audiens Iohannem traditum esse, secessit in Galilæam, relictaque Nazareth profectus habitavit Capharnaum civitatem maritimam, in montibus Zabulon, & Nephtalim:* & cum tempus appeteret, ut comprehenderetur, observavit ne ultra illud pateretur; neque in Hierosolymis inveniretur, vel in Templo, ubi frequenter docuit, neque in ullo alio simili loco: *Exivit* enim *cum Discipulis suis trans torrentem Cedron, ubi erat hortus, in quem intravit ipse, & Discipuli eius.* Sic autem secessit per id temporis, & in

Ioh. 7. 30.

Matth. 10. 23.

Ioh. 11. 54.

Matth. 4. 12, 13.

Ioh. 18. 1.

καὶ ὁ φεύφασις πνὶ ἡμόλιθος ἁμαρτίας, πῶ αὐτὸς ὅπὶ τοῦτῳ κεκινηκέναι ὃν ἁμαρτάνοντα, πόσῳ δίκας ὅπὶ τοῖς δὶ αὐτὸν ἀνθρώπων πνὶ ἁμαρτημάτοις, πῶς ἀχὶ καὶ ὁ πρῶν ἐκκλίναι, ἵνα μὴ ὁ δεῖνα προδότης χριστιανοῦ γένηται, καὶ ὑπάθυλος τῆς κατ' ὃν ἰησοῦν θεοσεβείας, μὴ ἐκκλίνας μᾶλ, καὶ προπροθυμίας ἕ, ἀχὶ καὶ πρὸς τῆς οἰκείᾳ ἁμαρτίας δώσῃ λόγον, καὶ ὃ ὅσον ὅπὶ τῇ εἰς ὁ μάρτυρῶν προθυμία, καὶ τῇ εἰς τοῦτο ἀνδρεία τιμῆς καὶ ἀποδοχῆς ἄξιος ἦ παρὰ τῷ θεοσεβουμένῳ θεῷ, καὶ ὁμολογουμένῳ ὑπ' αὐτοῦ σωτῆρι; ὅτι δὲ ἡμῶν ἕνεκεν τὰ τοιαῦτα γέγραπται, ἵν' ἡμεῖς παράδειγμα ἔχοντες τὸν ἰησοῦν, καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις αὐτοῦ μιμηταὶ γιγνώμεθα, παραστήσῃ ἡ λέγουσα γραφή· ἐζήτουν οὖν αὐτὸν πιάσαι, καὶ οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, ὅτι οὔπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ· ὡς γὰρ κατ' ὁ ῥητὸν τοῦτο· διὰ τοῦτο οὐδεὶς ἐπέβαλεν ἐπ' αὐτὸν τὴν χεῖρα, παρόντα, καὶ μὴ φεύγοντα, ἐπεὶ μήπω ἐληλύθει ἡ ὥρα αὐτοῦ. ὅτως καὶ χωρεῖς τὸ ἀναχωρεῖν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ μηδέπω αὐτοῦ ἐφεστηκέναι τὴν ὥραν, κατέχοντο μὲν αἱ * ἡμεῖς δεῖσθαι ἀκινδύνου καὶ μόνον τοῦ· ἐὰν διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν, καὶ τὰ ἑξῆς, ἀλλὰ καὶ ὅτι νῦν συνεβουλεύσαντο ἵνα ἀποκτείνωσι τὸν ἰησοῦν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι, τὸ βουλόμενον πρὸ τοῦ μὴ πρόρρησις περιπατεῖν ἐν τοῖς ἰουδαίοις, ἀλλ' οὐδὲ εἰς ἄλλην πόλιν ἀνεχώρησεν ὄχλων πεπληρωμένην, ἀλλά τινα ἀνακεχωρηκέναι· γέγραπται γὰρ· ὁ οὖν ἰησοῦς οὐκέτι παρρησίᾳ περιπατεῖ ἐν τοῖς ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὴν χώραν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν· καὶ οὐ μόνος γε οὐκ ἀπελήλυθεν, ἀλλὰ μηδεμίαν ἀφορμὴν διδοὺς τοῖς ζητοῦσιν αὐτόν, καὶ τοὺς μαθητὰς μεθ' ἑαυτοῦ παρείληφε, καὶ ἐκεῖ ἔμενε μετὰ τῶν μαθητῶν· τοιοῦτόν ὅστι καὶ ὃ ἐν τῷ κατὰ ματθαῖον γεγραμμένον, ὅτι ἀκούσας ὅτι ἰωάννης παρεδόθη ἀνεχώρησεν εἰς τὴν γαλιλαίαν, καὶ καταλιπὼν τὴν ναζαρὲθ, ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς καφαρναούμ τὴν παραθαλασσίαν, ἐν ὁρίοις ζαβουλὼν καὶ νεφθαλείμ· καὶ ὅτι ὃν καιρὸν ἦ φθάσας τοῦ συλληφθῆναι, ἐτήρησεν ὑπὲρ τοῦ μὴ πρὸ ἑαυτὸν ὑπὸ παθεῖν, μήτε ἐν ἱεροσολύμοις εὑρεθῆναι, μήτε ἐν τῷ ἱερῷ ἔνθα ἐδίδασκε πολλάκις, μήτε ἐν ἄλλῳ τοιούτῳ τόπῳ· ἐξῆλθε γὰρ σὺν τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ πέραν τοῦ χειμάρρου τῶν κέδρων, ὅπου ἦν κῆπος, εἰς ὃν εἰσῆλθεν αὐτὸς, καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ· ὅπου ἦ ἀνεχώρει κατ' ἐκεῖνο καιρὸν, καὶ

* Vid. Not.

οὐκ ἐδυνήθη, ὡς δεῖ σαι τοὺς ἀρχιερεῖς, καὶ τοὺς φαρισαίους βουλομένους αὐτὸν συλλαβεῖν, τοῦ Ἰούδα, εἰδὼς ὁ μεμαθητεῦσθαι αὐτοῖς ἐξειργασμένου τοὺς τόπους τῆς ἀναχωρήσεως αὐτοῦ. εἰδὼς τοίνυν τὸν Ἰούδας λαβὼν σπεῖραν, καὶ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ φαρισαίων ὑπηρέτας, ἔρχεται εἰς αὐτὸν μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων καὶ ὅπλων· μετὰ τοῦτον δὲ τὸν τόπον τοῦ διαγελίου δηλοῦται, ὅτι εἰ μὲν ἐβούλετο μὴ ἁλῶναι, οὐκ ἂν κατεχέθη. κατεχέθη δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν, καὶ ὑπήκοος τοῖς κατέχουσι, καὶ μέχρι τοῦ σταυροῦ. ὅπου τοῖνυν ἐξῆλθε καὶ λέγει τοῖς ἐλθοῦσιν εἰς ὃν κῆπον, τίνα ζητεῖτε; ἀποκριθέντες αὐτῷ, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον· καὶ ὁ μὲν εἶπεν αὐτοῖς· ἐγώ εἰμι, δυνάμεως ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἔπεσον χαμαί· εἶτα μετὰ τοῦτο ὅτι ἐβούλήθη ἀναδέξασθαι τὴν ἐν τῷ πάθει οἰκονομίαν, πάλιν ἠρώτησεν αὐτοὺς, τίνα ζητεῖτε; οἱ δὲ εἶπον, Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον· καὶ μετ' ὀλίγα· ἡ σπεῖρα, καὶ ὁ χιλίαρχος, καὶ οἱ ὑπηρέται τῶν Ἰουδαίων συνέλαβον τὸν Ἰησοῦν καὶ ἔδησαν αὐτὸν, τρέχοντα ἑαυτὸν τοῖς δεσμοῖς· εἰ γὰρ μὴ ἐβούλετο παθεῖν, εἶπεν ἂν πάλιν· ἐγώ εἰμι, καὶ ἀπῆλθον ἂν οἱ ποδῶτοι εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ πάντες ἔπεσον ἂν χαμαί ἅπαντες ὑπὸ τῆς ποιήσεως διδάσκει ἡμᾶς ἐν διωγμοῖς, καὶ τοῖς κατὰ ἡμῶν ἐπιβουλαῖς ἀναχωρεῖν, ὅταν ἐν ἄλλοις θλίψεσι δὲ καὶ ἀπὸ τῆς νομιζομένων εἶ ἐν κόσμῳ καλῶν ἀναχωροῦντα, ἵνα καὶ ἐκεῖνα τὰ τῶν διδάξῃ φεύγειν τὰ ἐν κόσμῳ ἀξιώματα, καὶ πᾶς ἐν αὐτῷ ὑπεροχάς· Ἰησοῦς γὰρ ποτε γνοὺς ὅτι μέλλουσιν ἔρχεσθαι, καὶ ἁρπάζειν αὐτὸν, ἵνα ποιήσωσι βασιλέα, ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ὄρος, ἀλλ' οὐ μετὰ τῶν μαθητῶν, ἀλλὰ μόνος, μὴ παρέχων μηδὲ τοῖς ἀφορμὴν, φιλοῦσιν αὐτὸν, καὶ βουλομένοις * ἃ μετὰ τῶν δολόφωνα ποιῆσαι αὐτὸν βασιλέα, ἵν' ἤδη γένοιτο καὶ κοσμικῶς αὐτῶν βασιλεύς· ταῦτα μὲν εἰς ὄρητον, καὶ τὸν ἀπὸ τοῦ διαγελικοῦ γράμματος περὶ ἀναχωρήσεως διδασκάλιον· εἰς δὲ τὸν ἀναγωγὸν λεχθέν δὲ ποιεῖ, ὅτι Ἰησοῦς πάλαι μὲν παρρησία τοῖς Ἰουδαίοις περιεπάτει, ὅτε ὁ λόγος τοῦ θεοῦ διὰ προφητῶν αὐτοῖς ἐνεπολιτεύετο· Ἰησοῦ γὰρ ἦν παρρησία, ἡ· τάδε λέγει κύριος. ἀλλὰ νῦν οὐκ ἔτι παρρησία ἐν τοῖς Ἰουδαίοις Ἰησοῦς περιπατεῖ, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν, καὶ οὐκ ἔστι θεοῦ λόγος ἐν Ἰουδαίοις, καὶ ἀπελθὼν ἐκεῖθεν, λέγω δὲ ἀπὸ τῶν Ἰουδαίων εἰς τὸν ἐγγὺς τῆς ἐρήμου ἦλθε χώραν, περὶ ἧς λέγομεν· πολλὰ τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου, μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα, καὶ πρὸς ἣν εἴρηται· εὐφράνθητι στεῖρα ἡ οὐ τίκτουσα.

A publico non ambulabat, ut Pontifices, & Pharisæi volentes illum comprehendere egerent Iuda: propterea quod Discipulus ipsius cum esset, probe sciret loca secessus illius. *Quæcirca tunc Iudas cum accepisset cohortem, & ex principibus Sacerdotum, ac Pharisæis ministros, illuc venit cum lanternis, & facibus, & armis.* Cæterum hoc loco Evangelij declaratur, quod siquidem noluisset capi, haudquaquam detentus fuisset: detentus autem fuit, cum humilem præbuit seipsum, factus obediens detinentibus eum, vel usque ad crucem. Quando igitur exivit, & dicit his, qui ad hortum venerant, Quem quaritis? & responderunt ipsi, Iesum illum Nazarenum, cum illis dixisset, Ego sum, virtute sua divina abiere retro, humique ceciderunt. Deinde post hoc cum voluisset recipere dispensationem, atque œconomiam per passionem, rursum interrogavit eos, Quem quaritis? at illi dixerunt, Iesum Nazarenum. Et post pauca cohors, & tribunus militum, & ministri Iudæorum comprehenderunt Iesum volentem, & ligaverunt ipsum se præbentem vinculis. Nam si pati noluisset, rursum dixisset, Ego sum, & abijssent hi, tot cum essent, retro, omnesque humi prostrati fuissent. Vt autem talibus rebus docet nos secedere in persequutionibus, & in insidijs, quæ adversum nos struuntur, sic etiam alibi reperias eum secedere ab his quæ bona mundus ducit, ut hanc ob causam doceat nos mundi dignitates fugere, excellentiasque in ipso existentes. Iesus enim cum aliquando cognovisset futurum ut venirent, & raperent eum, ut illum Regem facerent, secessit in montem, sed non cum Discipulis, sed solus, ne his occasionem quidem præbens, tanquam ipsum amantibus, & volentibus cum cæteris ipsum facere Regem, ut iam mundane ipsorum etiam Rex esset. Hæc quidem in textuu, & in doctrinam, quæ est ex Evangelica litera, de secessu. At vero in anagogen talia dicuntur: Iesum olim propalam inter Iudæos obambulasse, quando sermo Dei per Prophetas inter eos versabatur: Iesu enim erat propalam vox illa: *Hæc dicit Dominus*, sed nunc non amplius Iesus inter Iudæos propalam obambulat, sed inde abijt, nec est Dei sermo inter Iudæos: indeque digressus nempe à Iudæis, venit in locum deserto vicinum, de quo dicitur: *Multi filij desertæ, magis quã eius quæ virum habet*: & ad quam dicitur: *Lætare*

Ioh. 18.

Ioh. 18. 4 & seq.

Ioh. 18. 12.

Ioh. 6. 15.

Gal. 4. 27.

tare sterilis, quæ non paris: erumpe, & clama, quæ non parturis. Est autem deserto vicina civitas Ephraim, ad quam venit Iesus, non amplius propalam obambulans inter Iudæos. Sonat autem Ephraim, si interpreteris, Fertilitas: fuitque Ephraim frater Manasse, hoc est populi natu grandioris, maximeque oblivioni traditi. Simulatque enim derelictus est populus oblivioni traditus, orta est ex Gentibus fertilitas: nempe cum *flumina* quidem, quæ sunt in Israële, *vertit in desertum*; & *venas aquarum* illic existentium, *in loca siticulosa*; & *terram* eorum *frugiferam, in sterile solum, propter incolarum vitiositatem*: Gentium vero *desertum vertit in stagna aquarum, terramque* eorum *siticulosam, in venas aquarum*: *ibi collocavit famelicos, & extruxerunt urbem celebrem*, nempe Ecclesiam, ubi *seminavit agros* juxta semen, quod cecidit in terram bonam facientem fructum centesimum; & *plantavit vineas*, cuius palmites erant Discipuli Domini, qui etiam *fecerunt fructum copiosum, & benedixit eis, & multiplicati sunt valde.* Quinetiam ne hos quidem, qui à ratione alieniores erant, parvos esse cogitavit ille, qui homines, & jumenta servat; scriptum est enim: *Et iumenta eorum non minuit.* Ac Iudæi quidem *imminuti sunt, & afflicti fuere propter tribulationem, & propter mala, & propter dolorem; effuditque Deus contemptum in principes* propter Abraham; *& errare fecit eos per vastitatem in viam, & non in via.* Deus igitur post Iudæos, populum gentilem *pauperem exemit ex mendicitate, tractavitque familias velut oves, quos videbunt* mox Angeli, *& lætabuntur, & omnis iniquitas obturabit os suum.* His in psalmo sexto supra centesimũ prophetatis subjungitur: *Quisquis igitur sapit, custodiet hæc, & intelliget*: benefico enim existente Domino in Gentileis, sapiens hæc custodiet, intelligens beneficia Domini. Iesus igitur non amplius in publico obambulabat inter Iudæos, sed inde abijt in locum totius orbis, Ecclesiæ deserto vicinum; nempe in urbem Ephraim, quæ dicitur frugifera civitas; illicque versabatur cum Discipulis: estque ad hunc usque diem Iesus cum Discipulis in urbe, quam vocant Ephraim deserto vicinam: nam adest fertilitati: & in ortu sane huius Ephraim dicet illius genitor Dominus noster frumenti erogator, qui seipsum humilem præbuit factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis: *Auxit me Deus in terra afflictionis meæ. Instabat autem pascha Iudæorum, & ascenderunt multi*

Psal. 106. 33.

Psalm. 106. 38. & seq.

Gen. 41. 52.

Ioh. 11. 55. 56.

σα. ῥῆξον, καὶ βόησον ἡ οὐκ ὠδίνουσα· ὅτι ἡ ἔρημος τῆς ἐρήμου πόλις ἐφραὶμ, εἰς ὃν ἦλθον ἰησοῦς, οὐκέτι παῤῥησίᾳ περιπατῶν ἐν τοῖς ἰουδαίοις· ἐρημωθέντα ἐφραὶμ, καρποφορία, ἀδελφὸς ὢν μανασσῆ πρεσβυτέρου τοῦ ἀπὸ λήθης λαοῦ· μετὰ γὰρ τὸν ἀπὸ λήθης λαὸν καταλιφθέντα, γεγόνασι ἡ οἷς ἔθνων καρποφορία. ὅτι ποταμοὺς μὲν τοὺς ἐν τοῖς ἰσραὴλ ἔθετο ὁ θεὸς εἰς ἔρημον, καὶ διεξόδους τῆς ἐκεῖ ὑδάτων εἰς ἄλμυραν, καὶ γῆν αὐτῶν καρποφόρον εἰς ἅλμυραν, ἀπὸ κακίας τῆς κατοικούντων ἐν αὐτῇ· ἀπὸ δὲ τῆς ἐθνῶν ἔρημον ἔθετο εἰς λίμνας ὑδάτων, καὶ γῆν αὐτῶν ἄυδρον αὐτῶν γῆν εἰς διεξόδους ὑδάτων, καὶ κατοίκισιν ἐκεῖ πεινώντας, καὶ συνεστήσαντο πόλιν κατοικεσίας, τὴν ἐκκλησίαν· ἵνα ἔσπειρεν ἀγροὺς καὶ τὸν πεσόντα σπόρον ὅτι τὴν καλὴν, καὶ ἀγαθὴν γῆν, καὶ ποιεῖ ἐκατονταπλασίονα, καὶ ἐφύτευσεν ἀμπελῶνας· κλήματα γὰρ εἰσιν οἱ κυρίου μαθηταὶ, οἵτινες καὶ ἐποίησε καρπὸν γεννήματος, καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς, καὶ ἐπληθύνθη. ἔτι σφόδρα· ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἐν τοῖς ἀλογωτέροις μικροὺς εἶναι ἐλογίσατο οὐδὲ ἀνθρώπους καὶ κτήνη σώζων κύριος. γέγραπται γὰρ· καὶ τὰ κτήνη αὐτῶν οὐκ ἐσμίκρυνε· καὶ οἱ μὲν ἰουδαῖοι ἀλιγόθησαν, καὶ συνεκάθησαν, καὶ ἀπὸ θλίψεως κακῶν καὶ ὀδυνῶν, καὶ ὀξεχύθη ἐξουδένωσις ἐπὶ τοὺς ἀρχοντας τῶν ἀβραὰμ ἀρχόντας, καὶ ἐπλάνησεν αὐτοὺς ἐν ἀβάτῳ, καὶ οὐχὶ ἐν ὁδῷ· μετὰ ἐκείνους δὲ ὁ θεὸς ἐοικήσε τὸν ἀπὸ τῆς ἐθνῶν πένητα λαὸν ἐν πλουσίᾳ, καὶ ἔθετο ὡς ποίμνια πατρικὰ, ὃς ὄψονται· οὐδεὶς ἄγγελοι, καὶ οὐφεσθήσονται, καὶ πᾶσα ἀνομία ἐμφράξει τὸ στόμα αὐτῆς· τοῖς δὲ μυστικῶς προφητευομένοις ἐν ἑκατοστῷ ἕκτῳ ψαλμῷ ὑπεσφέρεται· τίς σοφὸς, καὶ φυλάξει ταῦτα, καὶ συνήσει τὰ ἐλέη τοῦ κυρίου; ἐλεοῦντος γὰρ τοῦ κυρίου τοὺς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν, ὁ σοφὸς ταῦτα φυλάξει, συνιεὶς τὰ ἐλέη τοῦ κυρίου· οὐκοῦν ἰησοῦς οὐκ ἔτι παῤῥησίᾳ περιπατῶν τοῖς ἰουδαίοις, ἀλλὰ ἀπῆλθεν ἐκεῖθεν εἰς τὸν χώραν τοῦ ὅλου κόσμου, ἐγγὺς τῆς ἐρήμου ἐκκλησίας εἰς ἐφραὶμ τὴν καρποφόρον λεγομένην πόλιν, κἀκεῖ ἐμένε μετὰ τῶν μαθητῶν, καὶ ἔστι μέχρι τοῦ δεῦρο μετὰ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ἰησοῦς ἐγγὺς τῆς ἐρήμου, εἰς ἐφραὶμ λεγομένην πόλιν. πάρεστι γὰρ τῇ καρποφορίᾳ, καὶ ὅπερ τῇ γενέσει γε τοῦ ἐφραὶμ τούτου εἴποι ἂν ὁ γεννήσας αὐτὸν σιτομέτρης ἡμῶν κύριος, ὁ τὰ πτωχεύσας ἑαυτὸν, καὶ γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, ἔτεινεν με ὁ θεὸς ἐν τῇ γῇ τῆς ταπεινώσεώς μου· καὶ ἦν ἐγγὺς ὁ πάσχα τῶν ἰουδαίων, καὶ ἀνέβησαν πολλοὶ τῶν ἰουδαίων εἰς

A

B

C

D

E

* ὀδίνει

* Fort. ἐκκλησίαν

ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας πρὸ τοῦ πάσχα, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς· ἐζήτουν οὖν τὸν ἰησοῦν, καὶ ἔλεγον μετ' ἀλλήλων ἐν τῷ ἱερῷ ἑστηκότες, τί *χ. ἐν ὑμῖν δοκεῖ, * ὅτι οὐκ ἐλθεῖν εἰς τὴν ἑορτήν; καὶ ὁ αὐτὸ νομιζέτω εἶναι πάσχα τοῦ κυρίου, καὶ πάσχα τῶν ἰουδαίων. ὁ μὲν γὰρ κατὰ τὸν νόμον πάσχα, ὅστι τοῦ κυρίου. ὁ δὲ τῶν προσκυνούντων, πάσχα τῶν ἰουδαίων· διὸ προσκυνητέον ποτὲ λέγεται κυρίου ὁ πάσχα, καὶ ἄλλας ἡμέρας, καὶ ποτὲ οὐ τοῦ κυρίου, ἀλλὰ τῶν ἐλεγχομένων διὰ ἁμαρτίας· διὸ ἐν μὲν τῇ ἐξόδῳ γεγραμμένα μετὰ ἕτερα καὶ τὴν προστάξιν περὶ πάσχα εὐθὺς· καὶ ἔδεσθε αὐτὸ μετὰ σπουδῆς, πάσχα ἐστὶ κυρίου. καὶ καὶ δευτέραν· ἐὰν λέγωσι πρὸς ὑμᾶς οἱ υἱοὶ ὑμῶν, τίς ἡ λατρεία αὕτη ὑμῖν; καὶ ἐρεῖτε, θυσία τὸ πάσχα τοῦ κυρίου, ὡς ἐσκέπασε τοὺς οἴκους τῶν ὑμῶν ἰσραὴλ ἐν αἰγύπτῳ· ἐν τῷ τοῦ πάσχα, οὐχ ἑαυτῷ, ἀλλὰ τῶν ἁμαρτωλόντων φησὶν εἶναι ὁ κύριος τὰς νουμηνίας, καὶ τὰ σάββατα, καὶ νηστείας, καὶ θυσίας καὶ ἑορτάς· εἰ τῷ τὰς ἑορτάς, δῆλον ὅτι καὶ τὸ πάσχα, μία γὰρ αὐτὴ τῶν ἑορτῶν ἐστι· γεγραμμένα τῷ ἔθνει· τὰς νουμηνίας ὑμῶν, καὶ τὰ σάββατα ὑμῶν, καὶ ἡμέραν μεγάλην οὐκ ἀνέχομαι. νηστείαν, καὶ θυσίας, καὶ νουμηνίας ὑμῶν, καὶ τὰς ἑορτὰς ὑμῶν μισεῖ ἡ ψυχή μου· καὶ ἕν τινι τῷ τῶν δώδεκα γεγραμμένα· μεμίσηκα, ἀπώσομαι τὰς ἑορτὰς ὑμῶν· καὶ τοῦ σκηνοποιοῦντος τοῦτο λέγειν, τὸ πάσχα οὐ τοῦ κυρίου. ἀλλὰ τῶν ἰουδαίων λύω· ὁ γὰρ σωτὴρ ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἐπιβουλευθείς, καὶ διὰ τοῦτο αὐτοῖς ὅμοιος ὁ πάσχα εἰρῆσθαι αὐτοῖς προφητικῶς, τό· μεμίσηκα, ἀπώσομαι τὰς ἑορτὰς ὑμῶν. ἔργον γὰρ οὐχ ἑορτῆς θεῷ, ἀλλ' ἐναγὲς ἐν αὐτοῖς πεποιήκασι τὸν ἰησοῦν ἀποκτείναντες· πλὴν πρὸ τοῦ πάσχα τῶν ἰουδαίων τοῦτο, πολλοὶ ἀνέβησαν εἰς ἱεροσόλυμα ἐκ τῆς χώρας, ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς· παραλαβὼν δ' αὖ εἴποιμι ὅτι οὐκ ἐνόει οἱ πολλοὶ πῶς αὐ ἁγνίσαιεν ἑαυτούς. διὸ δοκοῦντες ἑαυτῷ πάσχα λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ, πόρρω ἐδέησεν τοῦ ἁγνίσαι ἑαυτούς, ὥστε ἐναγέστεροι γενέσθαι ἢ πρὶν ἐναγὲς πρὶν ἁγνίσωσιν ἑαυτούς. εἶπον γὰρ τῷ πιλάτῳ οἱ παραδιδόντες αὐτὸν ἰησοῦν ἰουδαῖοι, ἡμῖν οὐκ ἔξεστιν ἀποκτεῖναι οὐδένα, δι' οὓς ἔλεγε τῷ σωτῆρι· μὴ ἐγὼ ἰουδαῖός εἰμι; ὁ σὸν ἔθνος, καὶ οἱ ἀρχιερεῖς παρέδωκάν σε ἐμοί· καὶ οἱ λέγοντες γε ἀναβεβηκέναι ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς, κραυγάζουσι λέγοντες τῷ πιλάτῳ· μὴ τοῦτον ἀπόλυσον, ἀλλὰ τὸν βαραββᾶν· οὗ δὲ ὁ βαραββᾶς λῃστής. πάλιν ἀπεκρίθησαν οἱ ἰουδαῖοι· ἡμεῖς νόμον ἔ-

A *Hierosolymam è regione ante Pascha, ut purificarent se. Quærebant ergo Iesum, & colloquebantur inter se in Templo stantes: Quid videtur vobis, quod non venerit ad diem festum.* Non idem censendum est esse Pascha Domini, & Pascha Iudæorum. Nam Pascha secundum Legem, ad Dominum pertinet; ad eos vero qui sunt ex leges, Pascha Iudæorum. Quocirca animadvertendum est quando dicitur Pascha Domini, & alij dies, & quando non Domini, sed eorum qui redarguuntur ob peccata.

B Verbi gratia in Exodo post alia scriptum est de Paschate in primo præcepto: *Et comedetis illud festinanter; Pascha est enim Domini*: & in secundo: *Si dixerint ad vos filij vestri, Quinam cultus est vobis iste? respondete, Victima est Pascha Domini, quoniam protexit domus filiorum Israel in Ægypto.* In Esaia vero non sic ipsius, sed peccatorum inquit Dominus esse novilunia, & sabbata, & ieiunium, & ferias, & festivitates: quod si festivitates, liquet etiam quod

C Pascha, cum hæc una sit inter festivitates. Scriptum est autem hunc in modum: *Novilunia vestra, & sabbata vestra, & diem magnum non tolero: ieiunium, & ferias, & festivitates vestras odit anima mea.* Quin in uno ex duodecim Prophetis scriptum est: *Odi, ac detestor festivitates vestras*: & iuxta expositam eloquutionem, Pascha non Domini, sed Iudæorum erat: dictumque est Iudæorum Pascha, quod in ipso insidias molirentur Servatori nostro. Opinor etiam

D illis prophetice dictum fuisse: *Odi, atque abominatus sum festivitates vestras*: opus enim non congruens festivitati Dei, sed scelestum in ipso Paschate fecerunt, interfecto Iesu. Veruntamen ante hoc Pascha Iudæorum, multi ascenderunt ex regione, ut se purificarent. Præoccupans autem dicerem multos non considerasse, quomodo purificarent seipsos, propterea quod existimantes suum ipsorum Pascha cultum

E præstare Deo, tantum abfuit ut se purificarent, ut etiam scelestiores fierent quam erant, antequam sanctificarent ipsos. Dixerunt enim Pilato qui Iesum illi tradiderunt Iudæi: *Nobis non licet interficere quenquam*: propter quos ille dixit Servatori: *Nunquid ego Iudæus sum? Gens tua, & Pontifices tui tradiderunt te mihi.* Ac sane qui dicebant se ascendisse ut purificarentur, clamaverunt dicentes Pilato: *Hunc ne dimiseris, sed Barabam*: *erat autem Barabas latro*: & rursum *responderunt Iudæi*: *Nos*

Exod. 12. 11.
Exod. 12. 26, 27.
Esai. 1. 13, 14.
Amo. 5. 21.
Ioh. 18. 31.
Ioh. 18. 35.
Ioh. 18. 40
Ioh. 19. 7.

legem habemus ; & secundum legem debet mori , quia filium Dei se fecit. Et rursus *Iudæi clamaverunt* ad Pilatum *dicentes :*

Ioh. 19. 12. *Si huic dimittis , non es amicus Cæsaris ; nam quisquis se Regem facit , contradicit Cæsari.* Ac rursus *clamaverunt* Iudæi

Ioh. 19, 15. *Tolle , tolle , crucifige eum.* Ac sane qui ascenderant ante Pascha seipsos purificaturi* dicant in eodem Paschate : *Non habemus Regem , nisi Cæsarem.* Cæterum quod Discipulis Servator dixerat Prophetans , ac dicens : *Venit hora cum*

Ioh. 16. 2. *quisquis vos interfecerit , videatur cultum præstare Deo* , in seipso cum incepisset, impletum est. Qui nanque dignum esse censuerunt ut moreretur, quique ascenderant Hierosolymam ante Pascha , ut se purificarent, videbantur cultum præstare Deo. At vero purificatio vera non ante Pascha , sed in ipso Paschate erat ; tum scilicet, quando Iesus mortuus est pro his qui purificabantur , velut agnus ille Dei : & tulit peccatum mundi. Ac profecto Iesum quærebant hi Iudæi , non ut adiuvarentur , sed ut eum interficerent : quibus dixerat :

Ioh. 8. 40. *Nunc vero quæritis interficere me hominem , qui veritatem loquutus sum vobis , quam audivi à Deo.* Et sane in Templo ipso stantes colloquebantur inter se de Iesu : *Quid videtur vobis , quod non venerit ad diem festum ?* At non ubi hi stabant , diem festum agebat Iesus , sed in cœnaculo magno scopis purgato, & mundato , ubi desiderio desideravet-

Luc. 22. 12, 15. rat pascha manducare cum Discipulis, antequam pateretur. Dices igitur eos etiamnum in Templo stare quærentes Iesum , innixos veluti sacris Scripturis ; sed quia quærentes ignorent eum qui venit , huic quidem maledicere , diversum vero ab hoc confiteri Christum. Adhibe vero mentem , an dicere possis alios quoque Iudæos esse , qui ascendant Hierosolymam , veniantque ad urbem Dei ex regione quæ est extra Hierosolymam , veniantque ut purificati diem festum

1. Cor. 5. 8. tum agere possint , cum Pascha immolatus fuerit Christus : non fermento veteri , neque fermento malitiæ , & versutiæ ; sed in panibus fermento carentibus , hoc est , synceritate , & veritate. Huiusmodique sane quærent Iesum in templo Scripturarum , stantes , & inter se dubitantes , an venturus sit Iesus ad diem festum.

Ioh. 11. 57. *Dederant autem Pharisæi , & Pontifices mandatum , ut si quis cognovisset ubi esset, indicaret , ut comprehenderunt eum.* Vide ut dictus est secessisse : quo nos etiam discamus in tempore idem facere. Ac

* leg. dicebant.

χομεν , καὶ κατὰ τὸν νόμον ὀφείλει ἀποθανεῖν , ὅτι υἱὸν θεοῦ ἑαυτὸν ἐποίησε · καὶ πάλιν οἱ ἰουδαῖοι κατεβόων λέγοντες πρὸς τὸν πιλᾶτον , ἐὰν τοῦτον ἀπολύσῃς , οὐκ εἶ φίλος τοῦ καίσαρος . πᾶς ὁ βασιλέα ἑαυτὸν ποιῶν , ἀντιλέγει τῷ καίσαρι · καὶ πάλιν ἐκεβόησαν οἱ ἰουδαῖοι · ἄρον , ἄρον , σταύρωσον αὐτόν · καὶ οἱ ἀναβεβηκότες γε πρὸς τὸ πάσχα , ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτοὺς, ἔλεγον ἐν αὐτῷ τῷ πάσχα · οὐκ ἔχομεν βασιλέα , εἰ μὴ καίσαρα · ὅταν δὲ πρὸς τοὺς μαθητὰς εἴπε προφητεύων ὁ σωτὴρ καὶ λέγων · ἔρχεται ὥρα , ὅτε πᾶς ὁ ἀποκτείνας ὑμᾶς δόξει λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ , τοῦτο ἀπ' αὐτοῦ ἀρξάμενον πεπλήρωται · οἱ γὰρ ἀξιώσαντες αὐτὸν ἀποθανεῖν , ἐδόκουν λατρείαν προσφέρειν τῷ θεῷ , εἰς ἀναβεβηκεῖς εἰς ἱεροσόλυμα πρὸ τοῦ πάσχα , ἵνα ἁγνίσωσιν ἑαυτούς · ὁ δὲ ἀληθὴς ἁγνισμὸς οὐ πρὸ τοῦ πάσχα , ἀλλ' ἐν τῷ πάσχα , ὅτε ἰησοῦς ἀπέθανεν ὑπὲρ τῶν ἁγιζομένων , ὡς ἀμνὸς θεοῦ , καὶ ἦρε τὸν κόσμον τῶν ἁμαρτιῶν · καὶ ἐζήτουν γε δῆτοι οἱ ἰουδαῖοι τὸν ἰησοῦν , οὐχ ἵνα ὠφεληθῶσιν , ἀλλ' ἵνα αὐτὸν ἀποκτείνωσι , πρὸς οὓς εἶπεν αὐ · νῦν δὲ ζητεῖτέ με ἀποκτεῖναι , ὃς τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λελάληκα , ἣν ἤκουσα παρὰ τοῦ θεοῦ · καὶ ἐν αὐτῷ γε τῷ ἱερῷ ἑστῶτες ἔλεγον πρὸς ἀλλήλους περὶ τοῦ ἰησοῦ · τί δοκεῖ ὑμῖν , ὅτι οὐ μὴ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτήν ; ἀλλ' οὐχ ὅπου δῆτοι ἑστήκεισαν , ἐέρραζεν ἰησοῦς , ἀλλ' εἰς τὸ μέγα * ἀναγαῖον τὸ σεσαρωμένον , καὶ κεκοσμημένον , ὅπου ἐπεθυμία ἐπεθύμησε τὸ πάσχα μετὰ τῶν μαθητῶν φαγεῖν , πρὸ τοῦ παθεῖν · εἰ-ποις δ' ἂν ὅτι καὶ νῦν ἑστήκασιν ἐν τῷ ἱερῷ ζητοῦντες τὸν ἰησοῦν , ἐπερειδόμενοι μὲν ὡς ἱεραῖς ταῖς γραφαῖς . ἀλλὰ τὸ ἄγνοιαν τὸν ἐληλυθότα , ζητοῦντες τοῦτον μὲν καταλογεῖν · ἕτερον δὲ τούτου γνήσιον ὁμολογεῖν · πρόσχες δὲ εἰ δύνασαι καὶ ἄλλους ἰουδαίους λέγειν , ἀναβαίνοντας εἰς ἱεροσόλυμα , καὶ ἐρχομένους εἰς τὴν πόλιν τοῦ θεοῦ , ἀπὸ τῆς ἔξω ἱεροσολύμων χώρας , καὶ ἐρχομένους ἵνα ἁγνίσωσι τοὺς ἑαυτοὺς δυνηθῶσι , νίκης αὐ τὸ πάσχα τυθῇ γνήσιος , ἑορτάζειν μὴ ζύμῃ παλαιᾷ , μὴ ζύμῃ κακίας καὶ πονηρίας , ἀλλ' ἐν ἀζύμοις εἰλικρινείας καὶ ἀληθείας · καὶ οἱ τοιοῦτοί γε ζητοῦσι τὸν ἰησοῦν ἐν τῷ ἱερῷ ἑστῶτες τῇ γραφῇ , καὶ ἀποροῦσι πρὸς ἀλλήλους , εἰ ἐλεύσεται εἰς τὴν ἑορτὴν ἰησοῦς · δεδώκεισαν δὲ οἱ ἀρχιερεῖς , καὶ οἱ φαρισαῖοι ἐντολὰς , ἵνα ἐάν τις γνῷ * ἑαυτὸν τοῦ ὄντα , μηνύσῃ , ὅπως πιάσωσιν αὐτόν · ὅρα πῶς μεμαρτύρηται ἀνακεχωρηκέναι , ἵνα καὶ ἡμεῖς γινώσκωμεν ἐν καιρῷ τὸ

* χ. ἀναγκαῖον

* χ. ἰδῇ

τοῦτο ποιῶν· Ἀ παράγε γε ὅτι οὐκ ἠδέσθη ὁ-
πῇ ἐστὶν, οὔτε οἱ ἀρχιερεῖς, οὔτε οἱ Φαρισαῖοι,
Ἀ μὴ εἰδότες διδόασιν ἐντολὰς, ἵνα ἐάν τις γνῷ
πῇ ἐστὶ, μηνύσῃ αὐτοῖς, καὶ συλλάβοιεν αὐτόν·
καὶ ἄλλως δ φησὶν ὅτι ἐπιβουλεύοντες τῷ Ἰησοῦ
οὐκ οἴδασι πῇ ἐστὶ· διὰ δὲ διδόασιν ἑτέρας παρὰ
τὰς τοῦ θεοῦ ἐντολὰς, διδάσκοντες διδασκαλείας,
ἐνταλματα ἀνθρώπων· καὶ εἰσὶν αὐτῶν αἱ ἐντολαὶ
αἃς διδόασι Φαρισαῖοι καὶ ἀρχιερεῖς τῷ
σωματικῷ τυγχάνοντες ἰουδαίων κατὰ τὸν Ἰησοῦν·
βούλονται γὰρ τινας μηνύσαι αὐτοῖς τὸν Ἰησοῦν,
ἵνα αὐτὸν ὑποχείριον λαβόντες παραδῶσι. καὶ
φησὶ πάντα τὸν παρεναζόμενον τὰ περὶ τὸν
χριστιανισμὸν, ὅτι τὸν αὐτὸν ἀναιρεῖν, Ἀ
κατηγορῶν, φαρισαῖον εἶναι, Ἀ οὐκ ἀγαθὸν ἀρχι-
ερέα, ἄλλων λόγων διδόντα ἐντολὰς, οἷς
οἴεται διδάξειν αὐτὸν τὰ περὶ τὸν Ἰησοῦν, ἵνα
μηνύσαντα αὐτὸν αὐτῷ τιμῶσι, Ἀ ὑβρίσας ἀπο-
κτείνῃ· ἀλλὰ γὰρ αὐταρκῆ παρειληφὼ εἰλη-
φότες καὶ τοῦ ὀγδόου καὶ εἰκοστοῦ τῶν εἰς τὸ κατὰ
Ἰωάννην διάλογον ἐξηγητικῶν τόμον, αὐτοῦ κατα-
παύσωμεν τὸν λόγον, ἐν τῷ ἑκάστῳ, καὶ εἰκοστῷ
θεοῦ διδόντος, ἀρχομένοις τῶν ἑξῆς·

A profecto attende neque Pontifices, neque Pharisæos nosse ubi sit Iesus: & quod nescientes dent mandatum, ut si quis agnoverit ubi sit, indicet illis, ut comprehendant eum. Atque etiam aliter dices, quod qui Iesu insidias moliuntur, nesciunt ubi sit; quam ob causam alia dant mandata à mandatis Dei, docentes doctrinas, hominumque mandata. Et sunt ipsorum mandata quæ Pharisæi præbent, & Pontifices corporalium Iudæorum, adversus Iesum: Volunt enim quosdam indicare sibi B Iesum, ut illum mancipium acceptum prodant; & dices omnem curiose perserutantem Christianismum, quo subvertat illud, & accuset, Pharisæum quendam esse, & non bonum Pontificem, rerum ratione carentium dantem mandata, quibus existimat se docere Iesum, ut ipsum sibi indicatum comprehendat, & contumelijs affectum occidat. Verum cum satis inscriptionis acceperit primus & trigesimus Tomus explanationum in Evangelium à Iohanne traditum, hoc in loco finiemus orationem: in secundo & trigesimo C quæ sequuntur, prosequuturi, Deo dante.

λείπουσιν οἱ τόμοι ἕκτῳ καὶ εἰκοστὸς, τεσσαρακοστὸς, καὶ πρώτῳ καὶ τεσσαρακοστὸς·

ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΕΞΗΓΗΤΙΚΩΝ ΤΟΜΟΣ λϛ'.

ORIGENIS COMMENTARIORVM IN EVANGELIVM SECVNDVM IOHANNEM TOMVS TRIGESIMVS SECVNDVS.

Ἀπὸ θεοῦ διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ δοθέντων D
* ἐρχόμεθα τῷ μεγάλῳ τῆς διαγω-
γῆς ὁδῷ, καὶ ζῶντι ἡμῖν, εἰ καὶ γνωσθείη, καὶ
ὁδοιπορήσαι ὑφ' ἡμῶν, φθάσαι αὐτῆς καὶ ὅτι τὸ τέ-
λος· νῦν μὴν τοιαῦτα οἱονεὶ δευτέρας καὶ τεσσαρα-
κοστῆς περιβολῆς ἐν τοῖς λεχθησομένοις ὑπεβῆναι
πειρώμεθα· καὶ πρόεστί γε ἡμῖν ὁ στύλος τῆς
φωτεινῆς νεφέλης Ἰησοῦ, προάγων ἡμᾶς ὅτε δεῖ,
καὶ ἱστὰς ὅτε χρὴ, ἕως ὅλου καὶ τῇ ὑπαρχούσῃ
τῷ εἰς τὸ διάλογον, ἴδετε ἀδελφοὶ θεοῦ θεοῦ
ἀμβρόσιε, διεξέλθοιμεν τὸ διάλογον μὴ ἐκ- E
κακοῦντες ἀπὸ τοῦ μακροῦ τῆς ὁδοποιίας, μη-
δὲ ἀποκάμνοντες δεῖ τῶν ἡμετέρων ἀοιδίμων;

* Potiori ingrediemur. Ferri. ἐρχόμεθα.

DEo nobis per Iesum Christum iter ex animi sententia largiente, gradimur per Evangelij sancti viam magnam, eamque viventem, ut ad ipsius etiam finem perveniamus, si per eam à nobis agnitam ambulaverimus. Atque utinam cum nunc veluti secundam, & trigesimam stationem, in his quæ dicentur, ingredi conemur, nobis adsit columna illa lucidæ nubis Iesu, quæ nos præcedat, cum opus erit, rursusque stet, cum oportebit; donec, ô Ambrosi homo sacer, idemque frater, totum copiosis commentationibus explanaverimus Evangelium; non succumbentes ob longitudinem viæ prolixæ